

Miljösignaler 2002

Status vid millennieskiftet

Sammanfattning

Europeiska miljöbyrå

Den aktuella situationen

Frågan 'hur går det för miljön' kan fortfarande inte besvaras entydigt när det gäller de frågor som behandlas i 2002 års utgåva av *Miljösignaler*; det har inte skett några avgörande förändringar sedan den första utgåvan 2000. Man kan dock säga att förutsättningarna för en förändring håller på att växa fram.

Miljöproblem <small>(efter prioriterade områden i Europeiska gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram)</small>	Indikator	Utvärdering
Bekämpning av klimatförändringen		
Utsläpp av växthusgaser	Utsläppens utveckling i jämförelse med Kyotomålet för 2008–2012	☺
Naturlig och biologisk mångfald, skydd av en unik resurs		
Skogsresurser	Årlig avverkning	☺
Markresurser	Markexploatering och fragmentering av stora livsmiljöer	☹
Utsläpp av försurande ämnen	Utsläppens utveckling i jämförelse med EU-målet för 2010	☺
Miljö och hälsa		
Utsläpp av ozonprekursorer	Utsläppens utveckling i jämförelse med EU-målet för 2010	☹
Luftkvalitet i städerna	Överskridande av ozon, små partiklar, svaveldioxid och kvävedioxid	☹

Miljöproblem <small>(efter prioriterade områden i Europeiska gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram)</small>	Indikator	Utvärdering
Miljö och hälsa		
Förorening av sötvatten	Koncentrationen fosfater och nitrater i floder	☹
Hållbar användning av naturresurser samt hållbar avfallshantering		
Konsumtionssamhället	Totalt materialflöde (jämfört med BNP)	☹
Fiskbestånd	Lekbeståndets biomassa för torskbestånden i Nordsjön	☹
Avfallsgenerering i städerna	Utvecklingstendenser för uppsamlat kommunalt avfall	☹
Vattenanvändning	Index över vattenanvändning	☹
Mark som tas i anspråk av stadsbebyggelse	Utvecklingstendenser för tätbebyggelse, befolkning och vägnätets täthet	☹

I många fall har de minskade belastningarna åstadkommit tack vare relativt stora minskningar i några få länder eller inom vissa sektorer. Detta är mycket påtagligt när det gäller klimatförändringar. Omstrukturering av energiförsörjningssektorn och byte av bränsle för elgenerering har lett till stora engångsminskningar av koldioxidutsläppen i Tyskland och Förenade kungariket. Nio av EU:s medlemsstater har emellertid ökat sina utsläpp och rör sig i riktning bort från Kyotomålen.

Samma sak gäller för avfall och vattenföroreningar. Medan några länder har gjort stora framsteg med att minimera deponering på avfallstipp, gör konsumenternas och näringslivets agerande att det kommunala avfallet, inklusive förpackningsavfall, ökar. Samtidigt som näringslivet och myndigheterna har gjort stora framsteg med vattenreningen släpar jordbrukssektorn efter och har inte lyckats minska kväveföroreningarna, vilket visas av de mer eller mindre konstanta koncentrationerna av kväve i ytvattnet.

Även om trycket på miljön minskar innebär fördröjda verkningar och höga bakgrundskoncentrationer till följd av tidigare utsläpp och utsläpp på andra platser att effekterna på miljön fortfarande är oroväckande. Detta gäller i synnerhet det faktum att en stor del av befolkningen i Europas städer, trots att luftutsläppen har minskat, utsätts för höga koncentrationer av marknära ozon, kvävedioxid och små partiklar. Stora livsmiljöer och jordbruksområden utsätts fortfarande för försurning, övergödning och marknära ozon över godtagbara nivåer. Det finns fortfarande inte många tecken på en förbättring när det gäller övergödningen i kustnära vatten.

Trycket på naturresurserna har i själva verket ökat, vilket illustreras av en kontinuerlig överfiskning. Detta innebär att det europeiska fisket riskerar att bryta samman.

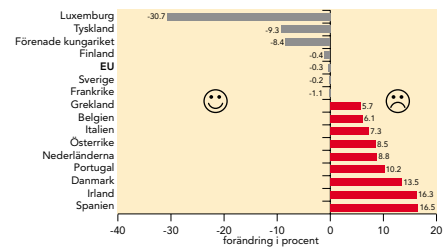
Även markresurserna utsätts för stora påfrestningar, till exempel genom städernas tillväxt och utbyggnaden av infrastrukturen för transporter. Detta har lett till övertäckning av allt större landområden, till fragmentering av livsmiljöer och till att naturområden har gått förlorade eller utsatts för störningar.

Under det att skogsarealerna ökar och den årliga avverkningen anses hållbar ger skogarnas tillstånd anledning till oro, vilket visas av blad-/barrförlust för olika träarter där nästan en fjärdedel av provträden var skadade.

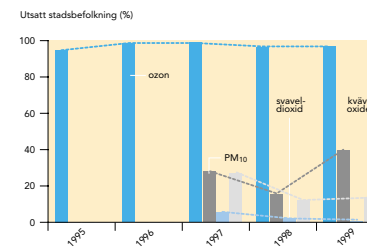
Bristen på information gör dock att det är svårt att göra en utvärdering av den biologiska mångfalden i Europa. Trycket på naturresurserna är sådant att förutsättningarna för att vända utvecklingen mot minskad biologisk mångfald till år 2010 ännu inte tycks vara för handen.

Primäre indikatorer

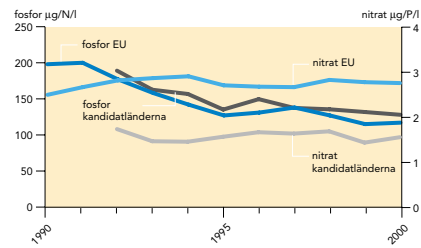
Utsläpp av växthusgaser

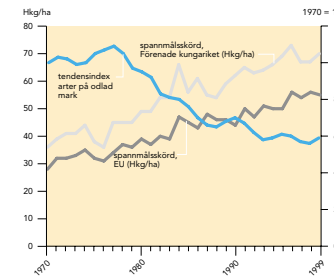
Luftkvalitet i städerna

Fosfater och nitrater i floder

Arter på odlad mark och spannmålsskörd

Politiska utmaningar
Framsteg i ekoeffektivitet

Ekoeffektivitet är förhållandet mellan ekonomiska aktiviteter och de negativa miljöeffekter som är förenade med dem. Ett viktigt mål för hållbar utveckling är att bryta eller 'frikoppla' detta samband.

Ekoeffektiviteten håller på att förbättras, om än i skiftande grad, inom sektorerna transport, energi och jordbruk. Utvecklingen går relativt långsamt och vissa av de förbättringar som gjorts hittills har ätits upp av fortsatt tillväxt inom dessa sektorer. Få framsteg har gjorts för att minska miljökonsekvenserna i hushållssektorn. När det gäller fisket har det trots att EUs fiskeflotta minskat i tonnage och effektivitet inneburit att antalet överfiskade populationer av kommersiellt värde har ökat.

Fakta och siffror

Tekniska förbättringar, till exempel trevägskatalysatorer och renare bränslen, har gjort att fordon är mindre nedsmutsande.

De luftförorenande utsläppen från energisektorn har sjunkit trots att sektorn förbättrade sitt ekonomiska resultat och ökade sin produktion mellan 1990 och 1999.

Användningen av gödningsmedel och pesticider utgör även fortsättningsvis en anledning till oro, såväl som utsläppen av försurande ämnen (jordbruket svarar för 31 % av de totala utsläppen av dessa inom EU), i synnerhet ammoniak (94 %).

Under perioden 1990–1999 ökade hushållens energianvändning (+10 %), avfallsproduktion (+14 %) och bilägande (+17 %), i takt med ökningen av antalet hushåll (+9 %) och hushållens utgifter (+19 %).

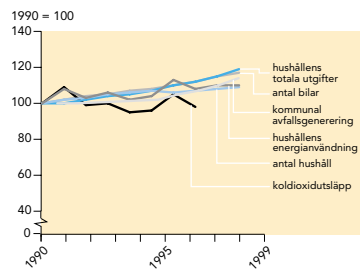

Hushållens vattenförbrukning minskade något under 1990-talet.

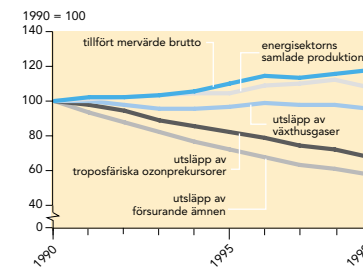
Primäre indikatorer

Indikatorer på ecoeffektivitet

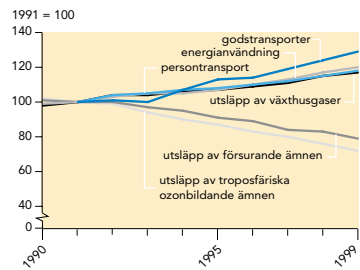
Hushåll

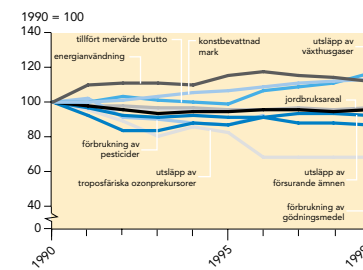
Energiförsörjning

Transport

Jordbruk

Politiska utmaningar

Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och energianvändning försvagas inte tillräckligt snabbt för att en ökning av energianvändningen skall kunna förhindras, vilket i sin tur kan leda till ett ökat tryck på miljön från energisektorn.

Transportsektorn står för en stor del av påfrestningarna på miljön, i synnerhet genom det sätt på vilket den använder energi. Även om energieffektiviteten inom persontransportsektorn har förbättrats något, som ett resultat av tekniska framsteg, visar energieffektiviteten inom godstransportsektorn inga tecken på förbättring.

Fakta och siffror

Koldioxidutsläppen från hushållssektorn låg 1997 nära nivåerna för 1990, eftersom det ökade antalet hushåll i stort sett kompenseras av förbättringar i energieffektivitet och en övergång från kol och olja till naturgas.

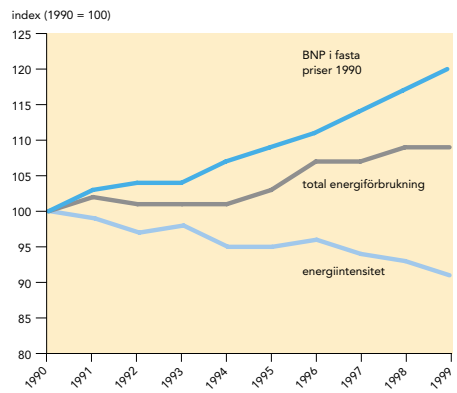
Med undantag för industrin, har inte någon av de ekonomiska sektorerna inom EU brutit sambandet mellan deras ekonomiska och sociala utveckling och deras energiförbrukning.

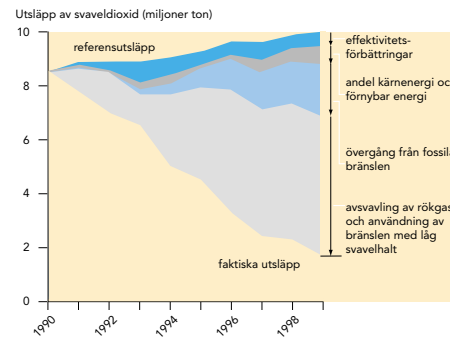
Under det senaste decenniet har persontransporterna ökat i samma takt som ekonomin, medan godstransporterna har ökat långt snabbare.

Primäre indikatorer

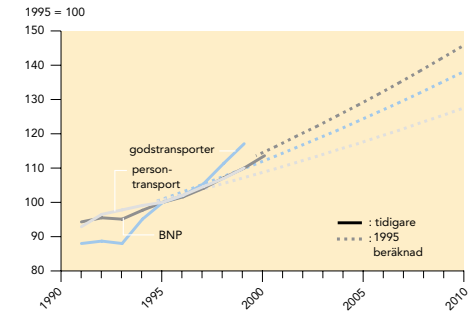
Energiintensitet

Utsläpp av svaveldioxid från elproduktion

Person- och godstransporter

Politiska utmaningar

Skillnaden mellan tekniska förbättringar och faktiska vinster i energieffektivitet är resultatet av de förändrade förutsättningarna för transporter (t.ex. tyngre och kraftigare fordon, låg beläggning och låga lastfaktorer) och en fortsatt ökning av väg- och lufttransporter på bekostnad av järnvägstransporter och andra, mindre skadliga transportsätt.

Det bör dock noteras att miljöbestämmelser som syftar till att minska luftförorenande utsläpp från transporter med hjälp av standarder för bränsle kvalitet och utsläpp har varit relativt framgångsrika. Minskade utsläpp av försurande och ozonbildande ämnen innebär att man har brutit sambandet med ökningen av transporterna.

Fakta och siffror

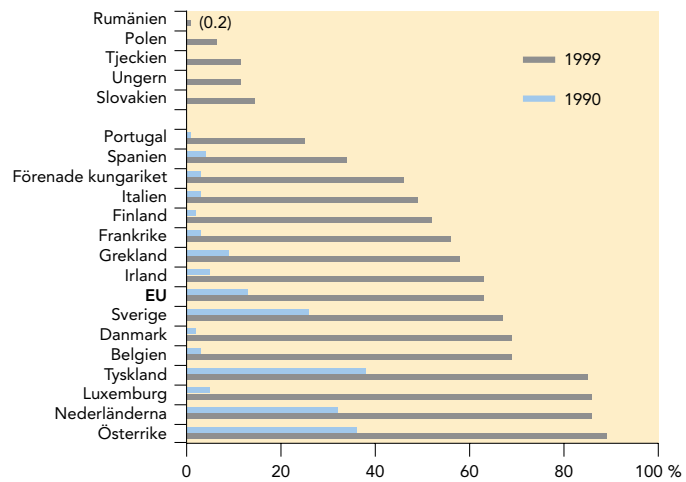
Koldioxidutsläppen från transportsektorn fortsätter att öka som en konsekvens av den höga tillväxten inom sektorn och övergången till väg- och lufttransporter. Persontransporter fortsätter att domineras av bilar (75 % av det totala antalet passagerarkilometer), men lufttransporter är nu det transportsätt som växer snabbast.

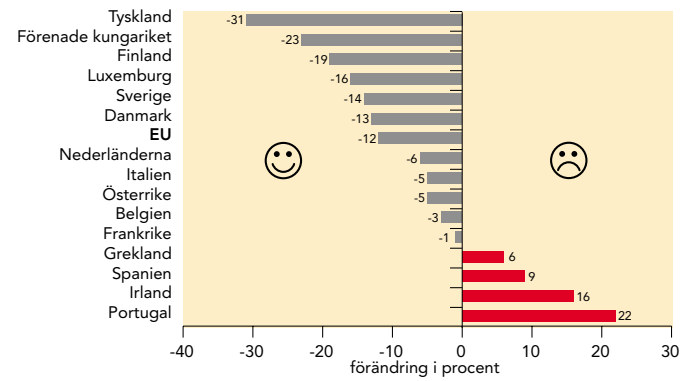
Det finns än så länge inga tecken på en övergång från godstransporter på väg till godstransporter på järnväg (järnvägarnas andel sjönk från 10,4 % 1991 till 8 % 1999). Vägtransport och närsjöfart förblir de huvudsakliga transportsätten för godstransporter, med andelar på 43 % respektive 42 %, räknat i tonkilometer.

Primäre indikatorer

Upptag av katalytiska avgasrenare

Utsläpp av ozonprekursorer

Politiska utmaningar

Under 1990-talet minskade de luftförorenande utsläppen. Detta berodde huvudsakligen på den ökade tillämpningen av begränsningsåtgärder samt övergången från kol till gas. Med nuvarande takt kommer förbättringarna dock inte att vara tillräckligt snabba, varken för att uppväga den beräknade ekonomiska tillväxten — i synnerhet inte den förväntade ökningen av elkonsumtionen — eller för att nå utsläppsmålen.

Strategier och initiativ som syftar till att öka användningen av förnybar energi har rönt framgångar i några medlemsstater. Men eftersom den samlade elkonsumtionen har ökat, förblev den förnybara energins andel av elproduktionen i stort sett den samma under 1990-talet.

Fakta och siffror

Trots att både total energi och elektricitet från förnybar energi fortsätter att öka, kommer de inte att uppnå EU:s vägledande mål för förnybar energi, om den nuvarande utvecklingstendensen håller i sig.

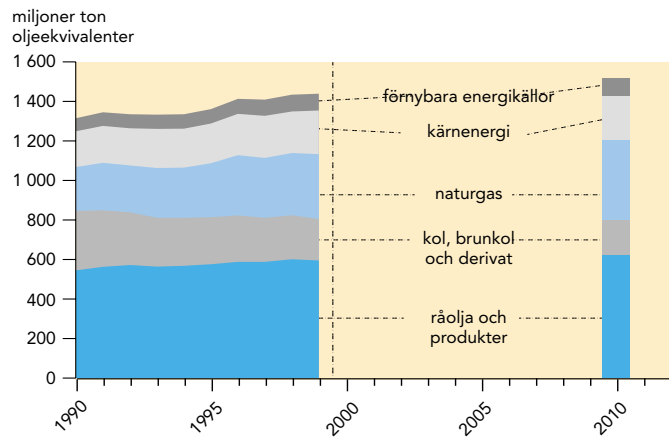
Förnybara energikällor svarade för 14 % av EU:s bruttokonsumtion av el 1999. Den beräknade tillväxttakten för elkonsumtionen fram till år 2010 innebär att tillväxttakten för förnybar energi i stort sett måste fördubblas för att EU:s vägledande mål skall uppnås.

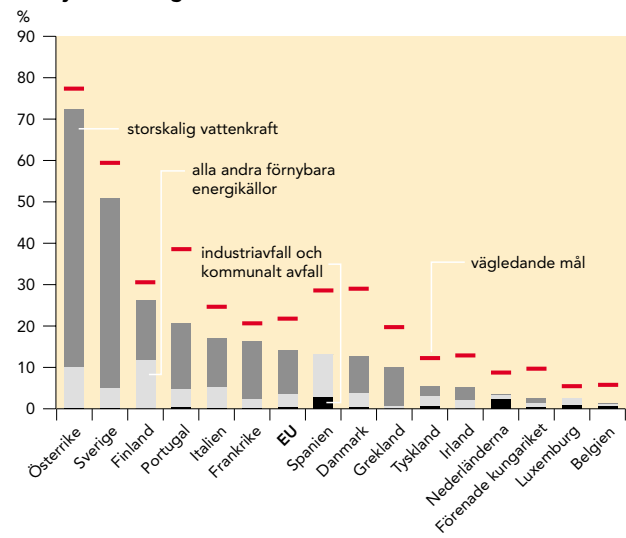
Trots att kraftvärmeverken (med kombinerad produktion av värme och elenergi) ökade sin andel av elproduktionen från 9 till nästan 11 % mellan 1994 och 1998, räcker inte denna ökningstakt till för att uppnå EU:s vägledande mål att 18 % av all elproduktion skall komma från kraftvärmeverk år 2010.

Primäre indikatorer

Energiförbrukning per bränsleslag

Förnybara energikällor

Politiska utmaningar

Jordbrukets ekoeffektivitet har förbättrats något. Energianvändning och bevattning ökade under 1990-talet i samma takt som produktiviteten, även om tendensen nu är i stort sett konstant. Användningen av gödningsmedel och pesticider har visserligen minskat något, men nitratföroreningar och övergödning utgör fortfarande allvarliga hot mot miljön. Utsläpp av växthusgaser, försurande ämnen och marknära ozonbildande ämnen har minskat med undantag för utsläpp av ammoniak.

Vissa tecken tyder på att den totala avfallsproduktionen ökar långsammare än BNP på grund av en minskad produktion av gruvavfall. Även industrins avfallsproduktion tycks stabiliseras. Vad gäller den kommunala avfallsgenereringen (ca 14 % av det totala avfallet) har EU:s medlemsstater uppnått samma höga nivå på avfallsproduktionen. Mindre avvikelser förklaras av skillnader i livsstil och konsumtionsmönster.

Fakta och siffror

Nästan 3 % av jordbruken inom EES-området är nu ekologiska och andelen mark som odlas ekologiskt förväntas öka kraftigt i framtiden.

Exploateringen av Europas vattenresurser har legat på en relativt konstant nivå under de senaste 20 åren.

Skogsarealerna växer i Europa och i kandidatländerna. Skogsodlingens fördelar måste emellertid vägas mot de vinster och de förluster i biologisk mångfald som den ger upphov till.

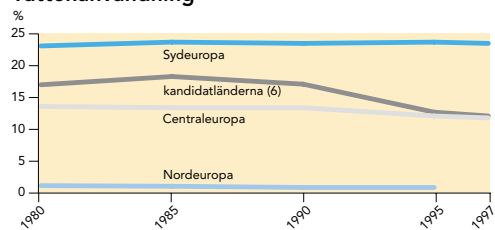
Som ett resultat av städernas utveckling och utbyggnaden av infrastrukturen för transporter, fortsätter hårdgöring av mark att öka i snabbare takt än befolkningstillväxten.

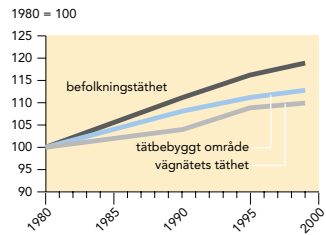
Omkring 70 % av det insamlade kommunala avfallet härrör från hushåll och den totala mängden inom EU steg från 479 kg per person 1991 till 545 kg per person 1999.

Primäre indikatorer

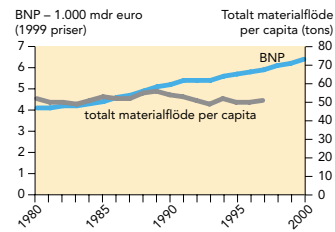
Vattenanvändning

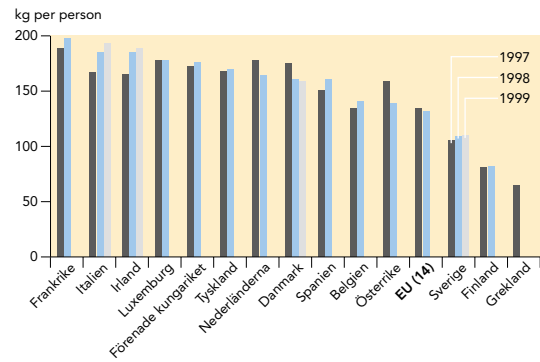
Mark som tas i anspråk av stadsbebyggelse

Totalt materialflöde

Förpackningsmaterial som släpps ut på marknaden

Politiska utmaningar**Att skapa integration**

Det har gått långsamt att integrera miljöaspekter i den ekonomiska politiken, så som krävs av artikel 6 i Amsterdamfördraget. Sådana initiativ som, i likhet med 'Cardiff-processen', syftar till att integrera miljöhänsyn i olika sektorer har en potential att skynda på förändringarna.

Integrationspolitikens syfte är att i första hand ta itu med miljöförstörelsen orsaker snarare än symptomen på en försämrad miljö. Integrationen av hållbar utveckling och miljöhänsyn i politiken för sektorer kan främjas genom en rad olika åtgärder, som lagstiftning, skattereformer, frivilliga överenskommelser och tillhandahållande av information. I praktiken försöker man använda sig av en kombination av olika instrument och åtgärder (en 'väl avvägd blandning').

Fakta och siffror

Allt fler miljöskattesystem införs i hela EU i syfte att förbättra miljön på ett effektivt sätt och minska skattebördan på arbete och andra produktionsfaktorer.

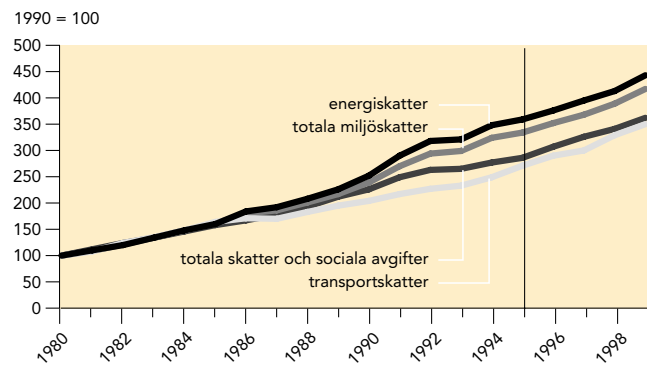
Energipriserna förblev överlag låga, eller sjönk rentav, mellan 1985 och 2001, vilket inte stimulerade en minskad energikonsumtion.

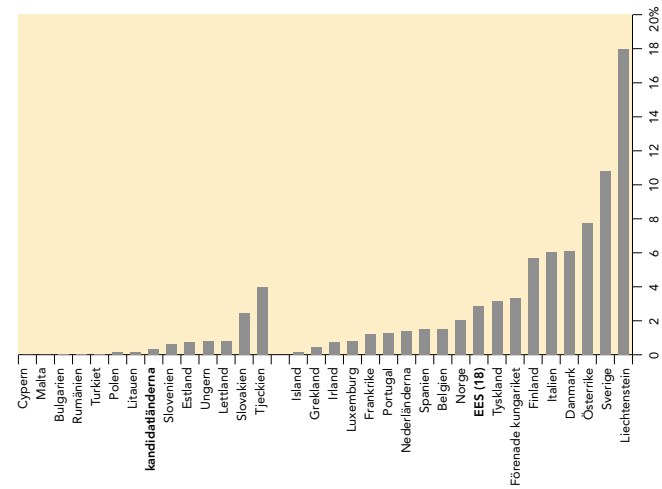
Höjda skatter har hindrat priset på motorbränsle från att sjunka ännu lägre än den låga nivån år 2000, i jämförelse med 1985.

Primäre indikatorer

Statsinkomster från miljöskatter jämfört med totala skatter och sociala avgifter

Ekologisk odling

Politiska utmaningar

Flera medlemsstater har infört skatteåtgärder som syftar till att förbättra miljöns kvalitet och minska de påfrestningar på ekonomin som en snedvriden beskattning ger upphov till. Beskattning av koldioxid tillämpas av hälften av EU:s medlemsstater och på det hela taget tillkom många nya skattesystem under den senare delen av 1990-talet. Vissa tecken tyder på att miljöskatterna har fått effekt, men i regel saknas utvärderingar.

I detta sammanhang kan man lägga märke till att Europeiska rådets toppmöte i Barcelona i mars 2002 gav sitt erkännande åt Europeiska kommissionens avsikt att skynda på utarbetandet av ett ramdirektiv om avgiftsbeläggning som till 2004 skall spegla vad olika transportsätt kostar samhället på ett bättre sätt. Rådet uttryckte även sin önskan att anta ett direktiv om en ökning och breddning av miljöskatter och miljöavgifter på energiprodukter före slutet av 2002.

Fakta och siffror

Miljöskatternas andel av de samlade skatteintäkterna ligger i vissa medlemsstater mellan 5 och 10 %. Den ökar långsamt överallt.

Skattedifferentiering har tillämpats med framgång för att gynna användningen av renare bränslen.

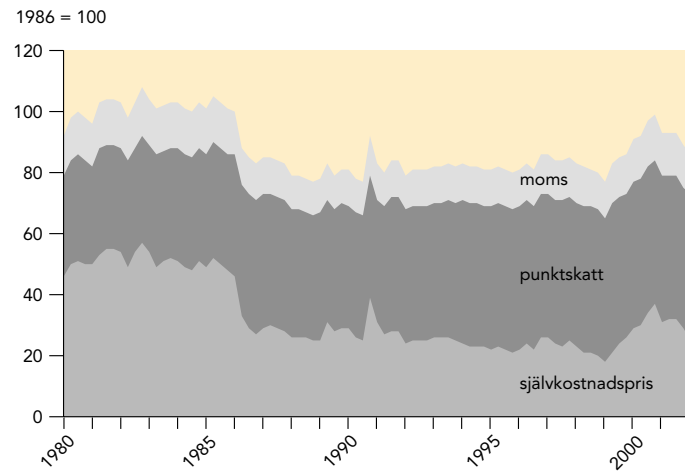
Det inflationsjusterade genomsnittspriset på motorbränsle i EU var i början av 2002 lägre än under första hälften av 1980-talet. Denna tendens uppmuntrar inte till att köra bränsleeffektivt.

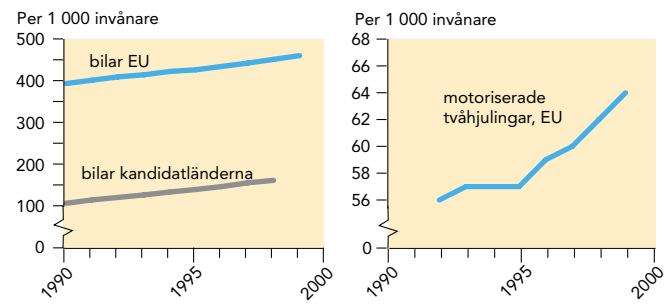
Sedan 1995 har flera medlemsstater visat tecken på att vilja genomföra en ekologisk skattereform (genom att skifta en del av skattebasen från arbete till miljö).

Primäre indikatorer

Reala priser för motorbränslen

Bilägande

Politiska utmaningar

När det gäller fiskesektorn och de bidrag som delades ut i programmet 1994–99 under det finansiella instrumentet för hjälp till fiskeflottan, gick 60 % till anpassning av flottan och 40 % till dess modernisering. Denna hjälp har lett till att flottkapaciteten totalt sett har minskat i EU. I vissa länder har moderniseringen dock lett till en minskning av flottans samlade effekt, men en mindre ökning av dess tonnage.

Dessutom har framsteg i teknik och konstruktion inneburit att trycket på fiskbestånden inte har minskat. I dagsläget är fångsten i de flesta fall inte hållbar för rundfisk, och endast i vissa fall för plattfisk. Flera djuphavsarter visar tecken på överexploatering. Nästan alla bestånd av torsk och kummel är nära kollaps.

Fakta och siffror

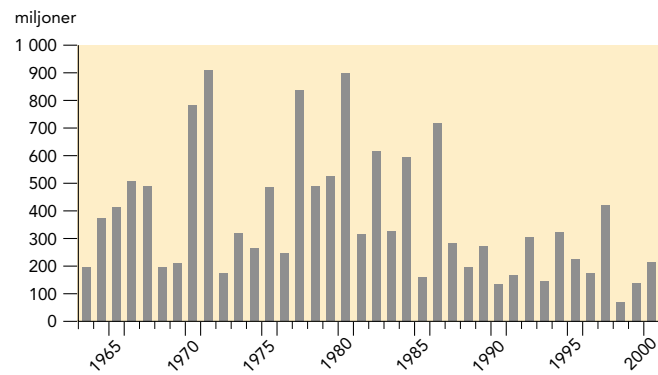
Även om EU:s fiskeflotta minskade mellan 1989 och 2000 i antal båtar (-10 %), tonnage (-6 %) och effekt (-13 %), har denna minskning inte lett till en motsvarande förbättring av situationen för fiskbestånden. För de flesta kommersiellt viktiga fiskbestånden i europeiska vatten är situationen inte hållbar.

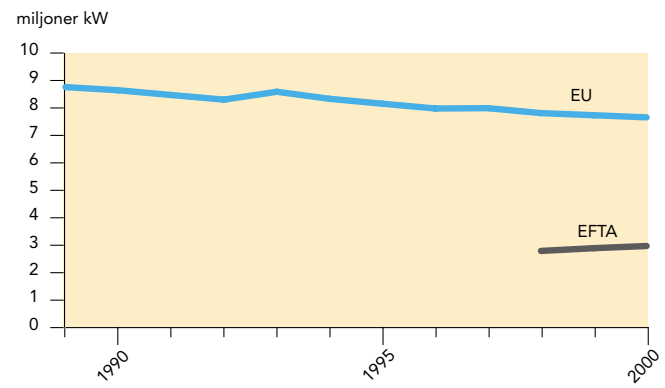
Nordsjöns torskbestånd är överfiskat såväl i Nordsjön som i närliggande vatten. Den mogna delen av fiskbeståndet beräknas ha legat under den kritiska gränsen de senaste 17 åren och nådde 2001 den lägsta nivån någonsin.

Primäre indikatorer

Lekbeståndets biomassa för torskbeståndet i Nordsjön

Den europeiska fiskeflottans kapacitet

Politiska utmaningar

Hushållen förbises ofta när det gäller integrationspolitiken. I takt med att konsumtionen fortsätter att öka parallellt med de disponibla inkomsterna, blir det allt viktigare att hjälpa konsumenterna att göra medvetna val. Ekomärkning och informations spridning (t.ex. kampanjer för att uppmuntra till energisparande) ökar, men förblir marginella.

Förslaget om en integrerad produktpolicy för EU pekar ut sänkt försäljnings skatt på miljömärkta produkter som ett nyckelinstrument för att ta itu med icke hållbara konsumtionsmönster.

Fakta och siffror

Få produkter har belönats med miljömärket EU-blomman och utmärkelserna har hittills varit koncentrerade till endast ett fåtal produktgrupper och några få medlemsstater.

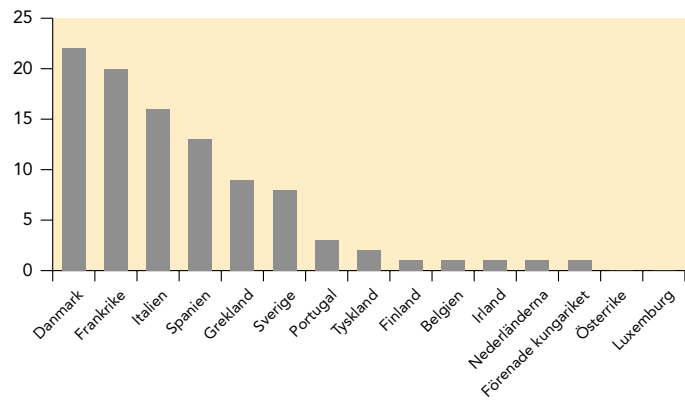
Länderna i Nord- och Västeuropa har en hög andel renat avloppsvatten och förbättrar ständigt reningsnivån. I kandidatländerna och de sydeuropeiska länderna är endast omkring hälften av befolkningen ansluten till avloppsreningsverk. Reningsnivåerna har dock förbättrats under de 15 senaste åren.

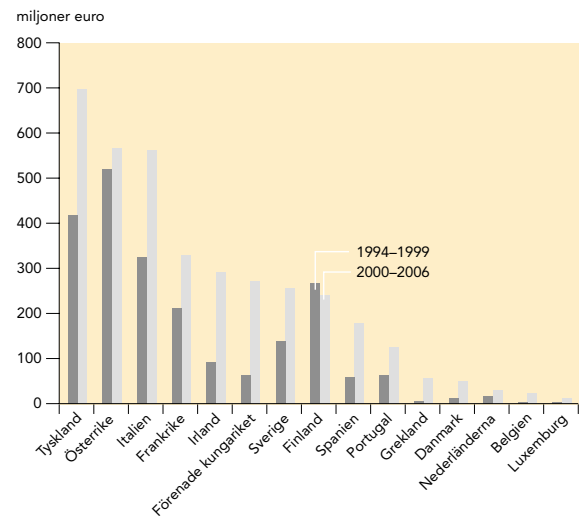
Stora framgångar har gjorts med att föra in miljöaspekter i den gemensamma jordbrukspolitiken (t.ex. genom miljöåtgärder i jordbruket). Det ständiga trycket på miljön innebär emellertid att det krävs ytterligare reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken för att stärka de ekonomiska incitamenten för bönderna att sköta sin mark på ett miljömässigt hållbart sätt.

Primäre indikatorer

Miljömärkning — Antal tilldelade EU-blommor

Utgifter för jordbruksmiljöprogram

Europeiska miljöbyrån

Miljösignaler 2002 — Sammanfattning

Luxemburg: Byrån för Europeiska
gemenskapernas officiella publikationer

2002 — 27 s. — 21 x 9,9 cm

ISBN 92-9167-455-9

Beställningsblankett

Var god sänd mig kopior av: *Environmental signals 2002*, EEA 2002, 148 sidor, ISBN 29-9167-469-9,
Katalognummer: TH-AG-02-001-EN-C, pris i Luxemburg: 22 euro.

Fyll i detta formulär med VERSALA BOKSTÄVER och skicka det till en bokhandel eller till ett av försäljnings-
ombuden för Byrån för Europeiska gemenskapens officiella publikationer: <http://eur-op.eu.int/general/en/s-ad.htm>

Namn: _____ Datum: _____

Adress: _____

Tfn: _____ Namnteckning: _____

Venta • Salg • Verkauf • Πωλησεις • Sales • Vente • Vendita • Verkoop • Venda • Myynti • Försäljning
<http://eur-op.eu.int/general/en/s-ad.htm>

BELGIQUE/BELGIE	<p>Jean De Lamoy Avenue du Roi 202/Koningsplein 202 B-11180 Brussels/Bruxsel Tel. (32-2) 538 43 08 Fax (32-2) 538 43 08 Email: jean-de-lamoy@infoord.be URL: http://www.jean-de-lamoy.be</p> <p>La Librairie européenne/ De Europese Boekhandel Rue de la Loi 24 A/Vestrierat 24 A B-1040 Brussels/Bruxsel Tel. (32-2) 735 08 50 Fax (32-2) 735 08 50 Email: mail@beurop.be URL: http://www.beurop.be</p> <p>Moniteur belge/Belgisch Staatsblad Rue de Louvain 40-42/Louvainseweg 40-42 B-1050 Brussels/Bruxsel Tel. (32-2) 552 22 11 Fax (32-2) 511 01 64 Email: eustates@fst.fgov.be</p>
DANMARK	<p>J. H. Schultz Information A/S Hestetvedvej 12 DK-2605 Brøndby Tel. (45) 43 63 19 00 Fax (45) 43 63 19 69 Email: schultz@schultz.dk URL: http://www.schultz.dk</p>
DEUTSCHLAND	<p>Bundesanzeiger Verlag GmbH Vertriebsleitung Am Alten Markt 192 D-50725 Köln Tel. (49-221) 97 66 89 Fax (49-221) 97 66 89 79 Email: Vertrieb@bundesanzeiger.de URL: http://www.bundesanzeiger.de</p>
ΕΛΛΑΔΑ/GREECE	<p>G. C. Eleftheroudakis SA International Bookstore Papanastasiou 17 GR-10561 Athens Tel. (30-1) 325 84 99 Fax (30-1) 325 84 99 Email: elexbooks@netor.gr URL: www.netor.gr</p>
ESPAÑA	<p>Boletín Oficial del Estado T. Edición Madrid Calle de Alcalá 11 Tel. (34) 915 38 21 11 (livos) Fax (34) 915 38 21 11 (livos) Fax (34) 915 38 21 11 (suscription) Fax (34) 915 38 21 11 (suscription) Email: clientes@com.boea.es URL: http://www.boea.es</p> <p>Mundi Prensa Libros, SA Castelló, 37 E-3001 Madrid Tel. (34) 91 52 37 00 Fax (34) 91 52 37 00 Email: livros@mundiprensa.es URL: http://www.mundiprensa.com</p>
FRANCE	<p>Journal officiel Service des publications des CE F-57277 Paris Cedex 15 Tel. (33) 140 58 77 31 Fax (33) 140 58 77 31 Email: mediac@journal-officiel.gouv.fr URL: http://www.journal-officiel.gouv.fr</p>
IRELAND	<p>Aian Hamms Bookshop 270 Lower Rathmines Road Dublin 6 Tel. (353) 1 498 72 98 Fax (353) 1 498 72 98 Email: aianhamms@iol.ie</p>
ITALIA	<p>Licosa Spa Via Duina di Calabria, 1/1 Casella postale 552 I-59025 Firenze Tel. (39) 055 64 12 57 Fax (39) 055 64 12 57 Email: licosa@licosa.com URL: http://www.licosa.com</p>
LUXEMBOURG	<p>Messagerie du livre SARL 5, rue Riffelen L-1410 Luxembourg Tel. (352) 48 06 61 Fax (352) 48 06 61 Email: mail@mdlivu URL: http://www.mdlivu</p>
NETHERLAND	<p>SDU Servicecentrum Uitgevers Postbus 100/Poststraat 2 2500 EA Den Haag Tel. (31-70) 378 89 80 Fax (31-70) 378 89 80 Email: sdu@sdu.nl URL: http://www.sdu.nl</p>
PORTUGAL	<p>Distribuidora de Livros Bertrand Lda Grupo Bertrand SA Rua das Terras dos Vales, 4-A Alameda 69037 1200-009 Lisboa Tel. (351) 214 95 67 67 Fax (351) 214 95 02 55 Email: dlo@bpl.pt</p> <p>Imprensa Nacional-Casa da Moeda, SA Setor de Publicações Oficiais Rua da Escola Politécnica, 135 1200-008 Lisboa Tel. (351) 213 94 67 00 Fax (351) 213 94 67 50 URL: http://www.incm.pt</p>
SUOMI/FINLAND	<p>Akatemien Kirjakauppa Kirjasto- ja kirjallisuuskeskus Keskustalon 10entiekien 1 P.O. Box 128 FIN-00101 Helsinki/Helsinki F. Fax: (358-9) 121 44 35 Sähköposti: sps@akatemienn.com URL: http://www.akatemienn.com</p>
SVENIGE	<p>BTJ AB Taktorgsgatan 11-13 S-221 82 Lund Tel. (46-40) 30 90 00 Fax (46-40) 30 79 47 Epost: btje-pub@btj.se URL: http://www.btj.se</p>
UNITED KINGDOM	<p>The Stationery Office Ltd Customer Services PO Box 29 Northwick Road, LONDON NW1 4AA Tel. (44) 870 60 05-533 Email: book.orders@heso.co.uk URL: http://www.stationeryoffice.co.uk</p>
ISLAND	<p>Boekabud Larvarar Birtidaf Skólavörðslungu, 2 IS-101 Reykjavík Tel. (354) 552 55 60 Fax (354) 552 55 60 Email: bokabud@simnet.is</p>
SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA	<p>Euro info Center Schweiz c/o OSEC Business Network Switzerland Stampfenbachstrasse 85 CH-4002 Zürich Tel. (41-1) 365 53 11 Fax (41-1) 365 54 11 URL: http://www.osec.ch</p>
BALGARIA	<p>Europress Euronedia Ltd 58, Blvd/Velista Sofia 1000 Tel. (359-2) 980 37 66 Fax (359-2) 980 42 30 Email: libreria@euronedia.bg URL: http://www.euronedia.bg</p>
CYPRUS	<p>Cyprus Chamber of Commerce and Industry PO Box 21455 Nicosia Tel. (357-2) 98 97 52 Fax (357-2) 66 10 44 Email: chamber@cci.org.cy</p>
ESTI	<p>Easti Kaubandus-Tööstuskoda (Estonian Chamber of Commerce and Industry) Toom-Kooli 17 EE-10130 Tallinn Tel. (372) 646 02 45 Fax (372) 646 02 45 Email: emo@koda.ee URL: http://www.koda.ee</p>

Venta • Salg • Verkauf • Πωλήσεις • Sales • Vente • Vendita • Verkoop • Venda • Myynti • Försäljning
<http://eur-op.eu.int/general/en/s-ad.htm>

Hrvatska	Mediatele Ltd Pula Hvara 1 HR-10000 Zagreb Tel. (385-1) 481 94 11 Fax. (385-1) 481 94 11	Canada	Les éditions La Liberté Inc. 200, rue de la Liberté St-Jovite, Québec G1V 3W6 Tel. (1-418) 868 37 63 Fax. (1-800) 567 54 48 E-mail: liberte@resonance.ca
EURO INFO SERVICE	SR: BINA K112 PO Box 1039 14136 Budapest 70 Tel. (36-1) 349 20 53 Fax. (36-1) 349 20 53 E-mail: eurinfo@eurinfo.hu URL: http://www.eurinfo.hu	EGYPT	The Middle East Observer 41 Sherif Street Tel. (2-2) 382 69 19 Fax. (2-2) 393 87 32 URL: http://www.mesoobserver.com.eg
Malta	Miller Distributors Ltd Mela International Airport Luqa LQA 05 Tel. (356) 66 44 88 Fax. (356) 66 44 88 E-mail: gmfm@usa.net	Malaysia	EBIC Malaysia Suite 4102, Level 415 Petronas Tower 8 Jalan Yap Kwan Seng 50450 Kuala Lumpur Tel. (603) 21 62 61 88 Fax. (603) 21 62 61 88 E-mail: ebic@tm.net.my
NORGE	Swets Blackwell AS Hans Nielsen Hauges gt. 39 Bols 4801 Nydalen N-4223 Oslo Tel. (47 22) 828 12 01 Fax. (47 22) 40 00 01 E-mail: info@no.swetsblackwell.com URL: http://www.swetsblackwell.com/no	Mexico	Mundi Prensa México, SA de CV Rio Penuco, 141 Colonia Cuauhtemoc MX-06500 Mexico, DF Tel. (52-5) 514 67 99 Fax. (52-5) 514 67 99 E-mail: 1015452361@compuserve.com
POLSKA	As Polonia Karkowski Przemyslowy 7 Skoczna 10 PL-00560 Warszawa Tel. (48 22) 828 12 01 Fax. (48 22) 40 00 01 E-mail: books119@aripolonia.com.pl	South Africa	Eurochamber of Commerce in South Africa PO Box 781778 2146 Sandton Tel. (27-11) 884 39 52 Fax. (27-11) 884 39 52 E-mail: info@eurochamber.co.za
ROMANIA	Euromedia Str.Dunarea Lupului nr. 65, sector 1 RO-70184 Bucuresti Tel. (40-1) 315 64 03 Fax. (40-1) 315 64 03 E-mail: euromedia@frankcity.com	SOUTH KOREA	The European Union Chamber of Commerce in South Korea 5th Fl. The Shilla Hotel 202, Jangchung-dong 2 Ga, Chung-ku Seoul 100, 392 Tel. (82-2) 22 55 5636 Fax. (82-2) 22 55 5636 E-mail: eucock@eucock.org URL: http://www.eucock.org
SLOVAKIA	Centrum VTI SR Nám. Sibipov 19 SK-81223 Bratislava Tel. (421-7) 54 41 83 84 Fax. (421-7) 54 41 83 84 E-mail: europ@gvvesnik.sk URL: http://www.silk.sloba.sk	SR LANKA	EBIC Sri Lanka Trans Asia Hotel 115 Sir Chittampalam Colombo 2 Tel. (94-1) 024 71 50 78 E-mail: edic@srlink.lk
SLOVENIA	GV Založba Dunajska cesta 5 SI-1000 Ljubljana Tel. (386) 613 09 1805 Fax. (386) 613 09 1805 E-mail: europ@gvvesnik.si URL: http://www.gvzalozba.si	Taiwan	Tycoon Information Inc PO Box 81-466 Tel. (86-2) 87 12 88 86 Fax. (86-2) 87 12 47 47 E-mail: euinfo@ts21.hinet.net
TURKEY	Dunya Infor AS Tel. (90-312) 639 46 27 Fax. (90-312) 639 46 27 E-mail: sloba.info@dunya.com	UNITED STATES OF AMERICA	Bernan Associates 4611 F Assembly Drive Lanham MD 20706-4391 Tel. (1-800) 565 34 50 (toll free fax) Fax. (1-800) 565 34 50 (toll free fax) E-mail: query@bernan.com URL: http://www.bernan.com
Ukrain	World Publications SA C/120, Via Africa Ates Tel. (54-11) 481 5 81 56 Fax. (54-11) 481 5 81 56 E-mail: info@wipubols.com.ar URL: http://www.wipubols.com.ar	ANDER LANDER	OTHER COUNTRIES
AUSTRALIA	Humer Publications PO Box 404 Abbotsford, Victoria 3067 Tel. (61-3) 94 11 52 61 Fax. (61-3) 94 11 52 61 E-mail: pdwales@ozemail.com.au	Other Countries	Other Countries
BRESIL	Livraria Camões Rua Bitemouri da Silva, 12 C CEP 20415-900 Rio de Janeiro Tel. (55-21) 262 47 76 Fax. (55-21) 262 47 76 E-mail: livraria.camoes@lincn.com.br URL: http://www.lincn.com.br	Other Countries	Other Countries